

bla revelador, documentat el mot només des de 1813 en la 2.ª ed. de Moraes: «*srigaita*: pessoa, e principalment, menina inquieta, andeja» (o sigui «sempre por fora, de passeio»); i també «uma avezinha da côr da carriça, com bico longo, trepa pelas árvores»; Figueiredo: «mulher pretensiosa, que se saracoteia muito; bulhçosa, ladina», minhoto *serigaita* «pessoa inquieta, bulhçosa sem necessidade», *sarigaitar* «mover-se como uma serigaita», *serigaito* «inquieto»; astur. *xirigata* «diversión de voces y ruidos».

En francès, *eschargate* «compagnie de gens de guerre chargés de faire le guet» es documenta des dels orígens (*Roland, R. de Rou*), i més tard 'emboscada, emboscada insidiosa' (c. 1300-S. XVII), *eschargaitier* «tendre des pièges à», d'etimologia germànica evident: fràncic *SKARAWAHTA, paral·lel a l'a.-al. mj. i mod. *scharwache* 'ronda, patrulla' (de SKARA 'destacament', al. *schar*, fr. ant. *eschiere* + WAHTA 'GUÀITA, guarda, guàrdia'); però al costat d'això aparegué una variant *eschargarde*, *eschargarder*, documentats tots dos des de princ. S. XIV, en la qual *-gate* fou reemplaçat pel quasi-sinònim *garde*, *garder*. D'aquesta deu venir el cast. *zalagarda* (amb algun mot cat. escadusser, veg. DERIV.); i d'aquella el port. *serigaita*, *sir-*, cat. *saragata*, cast. *zaragata*.

Del canvi de la inicial pot ser responsable, juntament amb el fet que a la Península el mot quedava isolat (no havent-hi el vivaç *eschiere* del francès), la influència d'una sèrie de mots en *x-* o *s-* de forma no massa diferent i de significat més o menys anàleg: els cast. ZARANDEAR (mossàr. i català SARANDAR, *acerenar*), cast. *zarabanda*, *-bandear*, fer la *çalà* 'afalagar', potser oc. *sargotar* «cahoter, secquer», «baragouiner» (metaplasme de SUCCUTERE, fr. *secouer*, port. *saracotear*).

També pogué intervenir-hi un grup de variants d'un mot més o menys àrab, vulgar, i d'origen incert (estrany a l'àrab antic i literal), per més que no n'hi ha més que una dada que sigui una mica antiga: *zagrāt* (amb variant *zagrāt*) «pousser les cris de joie només *zagrūta*» en un parell de contes tardans de les 1001 Nits (Dozy, *Suppl.* I, 594), textos no recents però és insegur que siguin gaire antics (S. XV?, potser més tardans).

El substantiu té el significat 'crit agut d'alegria que llancen les dones amb veu trèmula (picant-se els llavis amb la mà, i deixant oir, alternativament, la síl·laba *li*), en ocasió d'una festa familiar. Se'n citen diverses variants, totes en fonts del S. XIX: *zalgata* (més aviat accentuat *zá* que *gá*) en l'egípcip Boqtor; *zagrūta* a Egipte i Marroc, *zalgūta* a Damàs, *zagrīta*, plural *zagrīti*, a Egipte i Algèria (Beaussier, Dozy). Per l'estructura, i les vacil·lacions en les dues consonants internes, tant i més que per les dates i fonts, és evident que es tracta d'un mot estrany a l'àrab estricte: pot ser allà creació onomatopèica, o manlleu de llengües africanes o orientals; menys probable (però no es pot excloure, almenys en mesura parcial) que sigui propagat o repercutit des d'Espanya. Més probable és que *zalgata* contribuís, procedent d'Àfrica, a l'alteració d'es-

chargate en *saragata*.

Hi ha hagut alguna cosa d'això en parlars italians, almenys algun del Nord: no sols ens ho fa sospitar el cognom it. septentr. *Saragat*, que també es troba (i crec no recent) en la forma *Saragatt*; car el mot s'hi conserva, amb caràcter apellatiu, a Lombardia, com veig per una nota de Salvioni a la *Fon del Dial Mod. della Ci di Milano* (p. 149): *sorà* (EXAURARE) *soregatt*, *sorgatt* 'scapato, sventato', *soregata* 'divertirsi, spassarsi'; Mussafia, *Beitr.*, 108 «(*EXAURICO + -ATTO-) ecc.». Es tracta dels *Beitrage* de Mussafia (*Denkschriften der Wiener Akademie* XXII), on es publiquen diversos glossaris dialectals del Nord d'Itàlia, del S. XV; i Salvioni està tractant d'exemplificar el canvi de AU en O en milanès i parlars lombards. No tinc a l'abast els comprovants, però crec que s'ha d'interpretar que en un d'aquests lèxics del S. XV apareix un *sorà*, que ell etimologitza com a derivat de AURA, en un sentit semblant al del nostre *orejar*, i a base d'això construeix ell una etimologia amb un imaginari EXAUR-IC-ARE i sufix *-atto*, per a un mot *soregatt*. En realitat deurà ser més aviat un *saragatt*, *saragata* amb O contaminada per la influència d'un autòcton *sorà*, relacionat amb AURA d'una manera o altra: aquell, en canvi, mot intrús a Itàlia i relacionat amb el grup del nostre *saragata*.

Podria ser provinent de dret del fr. *eschargatier*, però com que seria forçat admetre que a Lombardia es repetís la mateixa alteració de *esch-* > *s-* i *-ate* > *-at-* que a Espanya, i una declinació de sentit en la mateixa direcció, més aviat es tractarà d'un dels manlleus espanyols que c. 1600 i S. XVII es produïren una mica pertot a Itàlia, i en particular (recordem casos com cast. *lindo* > lomb. *lindi*) cap a Lombardia, per la intervenció dels Àustries a Milà, Valtellina etc.

DERIV: *Saragatada* *Saragatejar*. *Saragater* (Escrig 1851; Moreira tort.). *Salagarda*, com en cast. (1515); alterat en *salafarda* (Belv.); *DAG*; NOLLER per influència de *farda* 'emalum' i *fast* (de llenya, de crits etc.); *salaparda* [Lab. 1840] agombolant-s'hi *gramàtica parda* etc. *Saragander*, *saragandalla*, on és manifesta la influència (sospitada supra) de *sarabanda*, *-ander*, i la terminació de *farmalla* o *quixalla*, *serdonalla*, *terrabastall*.

1 En l'ús col·loquial madrileny hi ha un mot *saragüete*, *zaraguetero*, que ha vacil·lat entre *s-* i *z-*, i sembla resultar d'un encontre entre *sarauet* (SARAU) i *zaragata* Coromines escrivia, des de Madrid i per a una revista madrilenya, en una crítica teatral («Vida Nueva», 18-XII-1898): «en el Curro Vargas de Chapí --- el canto popular del 3.º acto se remata con un aire *zaraguetero*, que huele a la legua a zarzuela del género chico» (O. C. Cast., p. 64). Però el *D'Acad. Manual* porta «*saragüete*: sarao casero» i Escrig 1851 val «*saraguet*: saragüete».

SARAGATONA, de l'àr. *bazr qatūnā* id.; l'àrab vulgar va mutilar el mot pronunciant-lo *zargatūna* per confusió de la síl·laba *ba-* amb la preposició *bi* (o *ba*) 'per, en'. □ 1.ª doc: *zargatona*, 1.ª meitat del S. XVI.